

DECIZIE

22 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Olga Davnîi, reprezentată de avocatul Iulian Pascari,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de ÎI „Sîrbu-Teiul” către Olga Davnîi cu privire la încasarea prejudiciului cauzat,

împotriva deciziei din 21 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Olga Davnîi, reprezentată de avocatul Iulian Pascari, și menținută hotărârea din 03 aprilie 2019 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La 15 februarie 2019, ÎI „Sîrbu-Teiul” a depus cerere de chemare în judecată împotriva Olgăi Davnîi cu privire la încasarea prejudiciului cauzat, a dobânzii de întârziere, a penalității, și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, genul de activitate a ÎI „Sîrbu-Teiul” este comerțul cu amănuntul, din anul 2005 în calitate de vânzător la magazin a activat Macari Nina, iar începând cu 01.03.2013, în calitate de al doilea vânzător a fost angajată Davnîi Olga.

La 01.03.2013, între reclamantă și pârâtă a fost încheiat contractul individual de muncă și contractul de răspundere materială deplină. Pârâta a activat până la 19.02.2016, lunar se întocmeau rapoarte despre rulajul mărfurilor din magazin, în urma efectuării inventarierii la 19.02.2016, s-a depistat un neajuns de 84228, 25 de lei. Tot atunci, pârâta a scris o explicație prin care recunoaște că, a sustras din casă 72000 de lei, obligându-se să-i restituie până în luna decembrie 2016, obligație care nu a fost executată.

Astfel, reclamanta a solicitat încasarea de la pârâta Davnîi Olga a prejudiciului cauzat în sumă de 84228,25 de lei, dobânda de întârziere în sumă de 22981,62 de lei și taxa de stat achitată la depunerea acțiunii în sumă de 3216,30 de lei.

Prin hotărârea din 03 aprilie 2019 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central, a fost admisă parțial acțiunea înaintată de ÎI „Sîrbu-Teiul” împotriva Olgăi Davnii cu privire la încasarea prejudiciului cauzat, a dobânzii de întârziere, a penalității, a cheltuielilor de judecată.

A fost încasată de la Davnîi Olga în contul ÎI „Sîrbu-Teiul” suma de 84228 (optzeci și patru mii două sute douăzeci și opt, 25) de lei cu titlu de prejudiciu cauzat și suma de 2526 (două mii cinci sute douăzeci și șase, 84) de lei cu titlu de taxă de stat achitată la depunerea acțiunii.

În rest, pretențiile privind încasarea dobânzii de întârziere, a penalității și a cheltuielilor de judecată, au fost respinse ca fiind neîntemeiate.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 11 aprilie 2019, avocatul Pascari Iulian în interesele Olgăi Davnîi, a depus cerere de apel preliminar împotriva hotărârii Judecătoriei Hîncești, sediul Central din 03 aprilie 2019.

Prin decizia din 21 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, apelul declarat a fost respins și s-a menținut hotărârea primei instanțe.

La 14.04.2020, prin intermediul oficiului poștal, Olga Davnîi, reprezentată de avocatul Iulian Pascari, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel.

În motivarea recursului a indicat că acțiunea privind repararea prejudiciului material se intentează în termen de un an, care curge de la data indicată în art. 148 alin. (3) și art. 344 alin. (4) din Codul muncii, ceea ce nu a fost respectat de către ÎI „Sîrbu Teiul”. Un asemenea ordin nu a fost emis, și acțiunea a fost depusă peste 3 ani.

Conform art. 344 alin. (4) Codul muncii, în caz de apariție a divergențelor privind modul de reparare a prejudiciului material, părțile sunt în drept să se adreseze în instanța de judecată în termen de un an din ziua constatării mărimii prejudiciului (titlul X II), ceea ce constată că, acțiunea a fost depusă tardiv, fără respectarea prevederilor art. 344 alin. (4) Codul muncii. Dat fiind faptul că, acțiunea este bazată pe prevederile 337, 338 Codul muncii, reclamantul urma să se conducă și de prevederile art. 344 alin. (4) Codul muncii, dar nu a făcut-o. Prin ce se consideră că a fost încălcat termenul de prescripție stabilit de art. 344 alin. (4) Codul muncii.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu trimiterea cauzei la rejudecare.

La 03.07.2020, ÎI „Sîrbu-Teiul” a depus referință prin care a solicitat ca recursul să fie considerat inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 21 ianuarie 2020 și comunicată participanților la proces la 05 februarie 2020 (f. d. 132), iar recursul a fost declarat, prin intermediul oficiului poștal la 14 aprilie 2020 (f. d. 148). Date despre recepționarea deciziei recurate la materialele dosarului lipsesc.

Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei din 21 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în termen.

Prin încheierea din 15 iulie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Olga Davnîi, reprezentată de avocatul Iulian Pascari, a fost considerat admisibil.

Examinând materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În speță, se constată că, fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a conchis asupra temeiniciei parțiale a acțiunii și a dispus încasarea de la Davnîi Olga în contul ÎI „Sîrbu-Teiul” a sumei de 84 228 (optzeci și patru mii două sute douăzeci și opt, 25) de lei cu titlu de prejudiciu cauzat și a sumei de 2 526 (două mii cinci sute douăzeci și șase, 84) de lei cu titlu de taxă de stat achitată la depunerea acțiunii. În rest, pretențiile privind încasarea dobânzii de întârziere, a penalității și a cheltuielilor de judecată, au fost respinse ca fiind neîntemeiate.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel a considerat legală și corectă soluția instanței de fond cu privire la temeinicia parțială a acțiunii depuse de către ÎI „Sîrbu-Teiul” cu privire la încasarea prejudiciului cauzat.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a indicat că din materialul probator rezultă că, la 01 martie 2013, între ÎI „Sîrbu-Teiul” și Davnîi Olga a fost încheiat contractul individual de muncă prin care ultima a fost angajată în funcție de vânzător la magazinul de construcții de satul Onești, r-nul Hîncești (f. d. 8-11).

La 01 martie 2013, între ÎI „Sîrbu-Teiul” și Davnîi Olga a fost încheiat contractul de răspundere materială integrală, conform căruia angajatul își asumă răspunderea materială integrală pentru prejudiciul cauzat angajatorului (f. d. 12).

La 19 februarie 2016, a fost efectuată inventarierea la magazinul de construcții din satul Onești, rl Hîncești, cu participarea membrilor comisiei de inventariere inclusiv a vânzătorului Davnîi Olga și, în urma verificării, comisia de inventariere a stabilit un neajuns de 84 228,25 de lei, lista de inventariere gestionara Davnîi Olga a semnat-o la 19 februarie 2016 (f. d. 14-16).

La 19 februarie 2016, Davnîi Olga a scris explicația prin care a recunoscut sustragerea sumei de 72000 de lei, prin care s-a obligat să o restituie până în luna decembrie 2016 (f. d. 18).

La caz, instanța de apel a considerat că instanța de fond just a reținut că, în rezultatul efectuării inventarierii s-a stabilit un neajuns de 84 228,25 lei, care urmează a fi încasat de la Davnîi Olga mai mult că, pârâta/apelantă a semnat raportul despre rulajul mărfurilor și declarația de inventariere și obiecții nu a înaintat, în continuare menționând că, astfel, nu pot fi reținute criticile invocate în apel, precum că încasarea sumelor de Davnîi Olga a avut loc numai în baza unei „lămuriri”, or, prin recipisa menționată Davnîi Olga a recunoscut sustragerea banilor în mărime de 72000 de lei,

nefiind impusă de cineva să semneze, or, aceasta nu s-a adresat organelor de drept în acest sens.

Recurenta, Olga Davnîi, reprezentată de avocatul Iulian Pascari, în justificarea recursului declarat împotriva deciziei instanței de apel din 21 ianuarie 2020, a invocat că prevederile art. 344 alin. (4) Codul muncii, care reglementează modul de reparare a prejudiciului material, stipulează că, în caz de apariție a divergențelor privind modul de reparare a prejudiciului material, părțile sunt în drept să se adreseze în instanța de judecată în termen de un an din ziua constatării mărimii prejudiciului, fapt din care rezultă că, acțiunea a fost depusă tardiv, fără respectarea prevederilor art. 344 alin. (4) Codul muncii. Dat fiind faptul că, acțiunea este bazată pe prevederile 337, 338 Codul muncii, la examinarea cauzei urma să se țină cont și de prevederile art. 344 alin. (4) Codul muncii. Astfel, recurenta consideră că a fost încălcat termenul de prescripție stabilit de art. 344 alin. (4) Codul muncii.

Analizând criticile invocate asupra temeiniciei deciziei recurate, Colegiul consideră că acestea sunt întemeiate, ori soluția instanței de apel în speță este una prematură, fără a fi supuse analizei toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, fapt care afectează legalitatea deciziei contestate și însuși conținutul unui proces echitabil.

Pornind de la faptul că răspunderea materială a salariatului constă în repararea prejudiciului material cauzat angajatorului în timpul executării contractului individual de muncă, Colegiul lărgit reține că, acesta este un tip de răspundere individuală și intervine indiferent de faptul dacă salariatul a fost tras la răspundere disciplinară, administrativă sau penală, iar în cazul producerii prejudiciului prin infracțiune, răspunderea patrimonială va interveni conform normelor juridice civile.

Conform art. 327 Codul muncii:

(1) Partea contractului individual de muncă (angajatorul sau salariatul) care a cauzat, în legătură cu exercitarea obligațiilor sale de muncă, un prejudiciu material și/sau moral celeilalte părți repară acest prejudiciu conform prevederilor prezentului cod și altor acte normative.

(2) Contractul individual și/sau cel colectiv de muncă pot specifica răspunderea materială a părților. În acest caz, răspunderea materială a angajatorului față de salariat nu poate fi mai mică, iar a salariatului față de angajator – mai mare decât cea prevăzută de prezentul cod și de alte acte normative.

(3) Încetarea raporturilor de muncă după cauzarea prejudiciului material și/sau a celui moral nu presupune eliberarea părții contractului individual de muncă de repararea prejudiciului prevăzută de prezentul cod și de alte acte normative.

Deci, din norma de drept citat se prezumă că, în situația în care prejudiciul a fost cauzat în timpul derulării contractului individual de muncă, iar după cauzarea prejudiciului raportul de muncă a încetat, partea vinovată de producerea prejudiciului nu va fi absolvită de răspundere materială.

Totodată, este de menționat că, în sensul art. 2 alin. (3) Codul muncii, dacă prejudiciul a fost cauzat în momentul în care raporturile juridice de muncă au încetat în modul stabilit de lege, dispozițiile privind răspunderea materială, potrivit Codului

muncii, devin inaplicabile, în aceste cazuri intervenind răspunderea civilă delictuală, iar în cazul în care între părți este încheiat un contract civil, se vor aplica normele privind răspunderea civilă contractuală, cu excepția cazurilor în care instanța de judecată va stabili că prin contractul civil respectiv se reglementau de fapt raporturi de muncă dintre salariat și angajator.

Prin urmare, elementele răspunderii materiale ale salariatului față de angajator sunt următoarele:

a) cel care a produs prejudiciul trebuie să aibă calitatea de salariat al unității păgubite;

b) fapta ilicită și personală a salariatului trebuie să fie săvârșită în legătură cu munca sa. Dacă fapta este săvârșită în timpul programului de muncă dar nu este în legătură cu munca, salariatul va răspunde conform normelor de drept civil (răspundere delictuală);

c) prejudiciul reprezintă o modificare a patrimoniului angajatorului și constă în diminuarea activului sau în creșterea pasivului patrimonial; d) prejudiciul trebuie să fie un rezultat al faptei ilicite săvârșite de salariat;

e) existența vinovăției salariatului în cauzarea prejudiciului;

Procedura judiciară de încasare a prejudiciului material cauzat de către salariat poate fi declanșată de către angajator numai în prezența uneia din următoarele condiții: - a fost omis termenul de o lună din ziua stabilirii mărimii prejudiciului pentru emiterea deciziei de imputare a sumei, iar salariatul răspunde în mod limitat în mărimea unui salariu mediu; - salariatul răspunde material deplin conform legii sau contractului. Data de stabilire a mărimii prejudiciului se va considera cea indicată în procesul-verbal de finalizare a anchetei de serviciu, iar în cazul în care prejudiciul a fost descoperit ca urmare a unei revizii sau inventarieri, data stabilirii mărimii prejudiciului va fi considerată ziua indicată în actul de inventariere sau revizie.

Potrivit art. 344 alin. (4) Codul muncii, în caz de apariție a divergențelor privind modul de reparare a prejudiciului material, părțile sunt în drept să se adreseze în instanța de judecată în termen de un an din ziua constatării mărimii prejudiciului (titlul XII).

Termenul menționat este un termen de prescripție, deoarece se referă la un drept de acțiune, și este susceptibil de repunere în cazul existenței unor motive justificate, constatate de instanța de judecată.

Deci, raportând cele arătate la circumstanțele cauzei, Colegiul lărgit constată că, la examinarea cauzei, fiind stabilită natura juridică a litigiului, raporturile juridice dintre părți, atât în prima instanță, cât și în instanța de apel, aspectele menționate mai sus deși au fost elucidate de către instanțe, acestea nu au fost analizate prin prisma prevederilor art. 344 alin. (4) Codul muncii.

Prin urmare, Colegiul lărgit atestă că conform declarației de inventariere (f. d. 16), întocmită la 19.02.2016, semnată și de către pârâta-recurentă, se atestă o datorie de 84228, 25 de lei.

Conform recipisei (lămurire), întocmită la 19.02.2016, de către pârâta-recurentă (f. d. 18), aceasta recunoaște că a sustras din încasări 72000 de lei, pe care se angajează

să-i întoarcă până în luna decembrie 2016. Cu toate acestea, în termenul stabilit, pârâta nu a restituit reclamantei-intimate prejudiciul material cauzat.

Având în vedere faptul că, la caz, suntem în prezența unui litigiu născut din raporturile juridice de muncă, fapt constatat și de către instanțele de judecată ierarhic inferioare, în speță, sunt incidente prevederile art. 344 alin. (4) Codul muncii, iar aceste prevederi instituie obligația reclamantei de a-si exercita dreptul la acțiune în interiorul termenului privind răspunderea materială în dreptul muncii, adică în termen de un an din ziua constatării mărimii prejudiciului. Deci, data stabilirii mărimii prejudiciului este considerată ziua indicată în actul de inventariere – 19.02.2016, astfel, termenul de un an expirând la 19.02.2017.

Chiar și în ipostaza în care admitem că termenul dat ar începe să curgă din momentul stabilirii modului de reparare a prejudiciului material, acest mod fiind prezumat a fi stabilit prin înscrisul sub formă de lămurire, întocmit la 19.02.2016, în care pârâta s-a obligat să restituie prejudiciul material cauzat până în luna decembrie a anului 2016, termenul de un an ar fi expirat la sfârșitul lunii decembrie a anului 2017.

În speță, însă acțiunea a fost înaintată abia la 15.02.2019, adică cu omiterea termenului de prescripție prevăzut de art. 344 alin. (4) Codul muncii. Or, dispozițiile enunțate, având un caracter imperativ, nu pot fi interpretate și aplicate altfel decât cum prevede legea.

Termenele de prescripție reprezintă intervalul de timp stabilit de lege în care poate fi exercitat dreptul la acțiune în sens material. Pierderea termenului înseamnă pierderea dreptului la acțiune. Totodată, în speță, instanța de recurs atestă că de către reclamantă nu a fost solicitată repunerea în termen, ținând cont de faptul că termenul prevăzut de art. 344 alin. (4) Codul muncii, este un termen de prescripție, deoarece se referă la un drept de acțiune și este susceptibil de repunere în cazul existenței unor motive justificate. Astfel, omiterea termenului de prescripție, aplicarea căruia este invocată de partea opusă, constituie temei de respingere a acțiunii ca tardivă.

Conform art. 271 Cod civil (în redacția de până la 01.04.2019), acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă până la încheierea dezbaterilor în fond. În apel sau în recurs, prescripția poate fi opusă de îndreptățit numai în cazul în care instanța se pronunță asupra fondului.

Subsidiar, în parag. 26-27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a art. 444 din Codul de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile art. 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Prin urmare, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că prin admiterea cererii de chemare în judecată a ÎI „Sîrbu-Teiul” către Olga Davnii cu privire la încasarea prejudiciului cauzat, care a fost depusă cu omiterea termenului prevăzut de art. 344 alin. (4) Codul muncii, fără a

fi solicitată repunerea în termen, constituie o violare a prevederilor art. 6 alin. (1) al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

În jurisprudența sa constantă, Curtea Europeană reamintește că admiterea unei acțiuni tardive și repunerea neîntemeiată în termen a acțiunii fără a fi examinate argumentele cu privire la termenul de prescripție aplicabil procedurilor constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil și este incompatibilă cu principiul securității raporturilor juridice.

Pe cale de consecință, instanța de recurs concluzionează că, recursul declarat de Olga Davnîi, reprezentată de avocatul Iulian Pascari, împotriva deciziei din 21 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, este întemeiat și urmează a fi admis, iar decizia recurată și hotărârea primei instanței urmează a fi casate, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca depusă tardiv.

Reieșind din cele expuse, în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Olga Davnîi, reprezentată de avocatul Iulian Pascari.

Se casează decizia din 21 ianuarie 2020 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 03 aprilie 2019 a Judecătorei Hîncești, sediul Central, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a ÎI „Sîrbu-Teiul” către Olga Davnîi cu privire la încasarea prejudiciului cauzat, și se pronunță o nouă hotărâre prin care:

Se respinge ca tardivă cererea de chemare în judecată a Întreprinderii Individuale „Sîrbu-Teiul” către Olga Davnîi cu privire la încasarea prejudiciului cauzat.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat

Nicolae Craiu

Mariana Pitic